

#ekoIQ
yeşil iş yeşil yaşam

sayı 115

COP29
Baku
Azərbaycan

**COP29:
Zafer mi,
Gezegene
iharet mi?**

Prof. Dr. Oğuz ÖZYARAL, Antalya Belek Üniversitesi Rektör Yardımcısı, Mikrobiyolog ve Koruyucu Sağlık Uzmanı, oguzozyaral@gmail.com, oguz.ozyaral@belek.edu.tr

İklim Krizine Karşı Sessiz Kalmak Altıncı Yok Oluşa Davetiye Çıkartmaktır

Dünya tarihinde beş büyük kitlesel yok oluş olayı yaşanmıştır ve gezegenimizin biyolojik çeşitliliğini büyük ölçüde değiştirmiştir. Bu olaylar, milyonlarca yıl süren evrim sürecini kesintiye uğratarak birçok türün ortadan kalkmasına neden olmuş ve ekosistemlerin yeniden yapılanmasına yol açmıştır.

Altıncı Yok Oluşun Eşiğindeyiz: İklim Krizi Tüm Türleri Tehdit Ediyor!

Dünya tarihindeki beş büyük yok oluş olayı hakkında öne çıkan bazı bilgiler:

1) Ordovisiyen - Silüriyen Yok Oluşu (yaklaşık 443 milyon yıl önce): Bu olay, dünya tarihinin en eski kitlesel yok oluşlarından biridir. Denizlerde yaşayan canlıların yaklaşık %85'i yok olmuştur. Muhtemelen büyük bir iklim değişikliği ve buzullaşma sonucunda gerçekleşmiştir.

2) Devoniyen Yok Oluşu (yaklaşık 359 milyon yıl önce): Devoniyen döneminde yaşanan bu olayda, deniz türlerinin yaklaşık %75'i ortadan kalkmıştır. Denizlerin anoksik (oksijensiz) hale gelmesi ve iklim değişiklikleri, bu yok oluşun başlıca nedenleri arasında görülür.

3) Permian - Triyas Yok Oluşu (yaklaşık 252 milyon yıl önce): Tarihin en büyük kitlesel yok oluşu olarak kabul edilen bu olayda, karasal ve denizel canlıların %96'ya yakını yok olmuştur. Olayın muhtemel sebepleri arasında volkanik patlamalar, iklim değişiklikleri ve okyanuslardaki oksijen seviyesinin düşmesi bulunmaktadır.

4) Triyas - Jura Yok Oluşu (yaklaşık 201 milyon

yıl önce): Bu yok oluş olayında, denizlerdeki türlerin yaklaşık %80'i yok olmuş ve karasal ekosistemler büyük bir dönüşüm geçirmiştir. Büyük volkanik etkinlikler ve iklim değişiklikleri bu yok oluşa neden olmuştur.

5) Kretase - Paleojen (K-T) Yok Oluşu (yaklaşık 66 milyon yıl önce): Belki de en bilinen kitlesel yok oluş, dinazorların ve birçok diğer türün yok olduğu Kretase-Paleojen yok oluşudur. Olası bir asteroid çarpması ve sonrasında meydana gelen iklim değişiklikleri, dünya üzerindeki yaşamı derinden etkilemiştir. Bu olay, memelilerin ve nihayetinde insanların evrim sahnesine çıkmasına yol açmıştır.

Yaşanan kitlesel yok oluşlar, doğanın nasıl sürekli değişim ve uyum süreci içinde olduğunu gösteriyor. Ancak günümüzde insan faaliyetleri nedeniyle altıncı bir kitlesel yok oluş yaşanabileceğine dair uyarılar yapılmakta... İnsan etkisiyle hızlanan bu değişimler, özellikle iklim krizi, habitat kaybı, kirlilik ve aşırı avlanma gibi unsurlarla daha büyük bir risk oluşturuyor. Bu durumu anlamak ve önlemler almak, ekosistemlerimizin sürdürülebilirliği ve gelecekteki yaşamın çeşitliliği için kritik önem taşıyor.

Bilim İnsanları Uyarıyor: "İnsanlık, Altıncı Kitlesel Yok Oluşun Başlıca Sebebi Olabilir!"

Altıncı kitlesel yok oluşa doğru hızla ilerlememiz ve geçmiş yok oluşların temelinde iklim krizinin rol alması, gerçekten endişe verici bir tabloyu ortaya koyuyor.

Yüzlerce bilim insanının bu konuda net uyarılar

yapmasına rağmen insanların duyarsız kalabilmesinin ardında birkaç önemli etken bulunuyor:

1. Bilgi ve Farkındalık Eksikliği

Erişim Kısıtlılıkları: Bilgiye erişim, özellikle küresel ölçekte, hâlâ bir sorun olmaya devam ediyor. Gelişmiş ülkelerde iklim krizi hakkında bilgiye daha kolay ulaşılabilirken, gelişmekte olan ve az gelişmiş ülkelerde aynı seviyede bilgilendirme ve farkındalık oluşturma çalışmaları yeterli değil. İklim değişikliğine karşı bilinçlendirme çabaları, tüm toplumlarda yaygın hale getirilmelidir.

Eğitim Sistemindeki Eksiklikler: Çevre eğitimi, pek çok ülkede müfredatta yeterince yer bulamıyor. İklim krizi gibi karmaşık konular hakkında öğrencilerin erken yaşta bilinçlendirilmesi, uzun vadede toplumsal farkındalık oluşturabilir. Ancak birçok eğitim sistemi, bu konuda güncel ve yeterli bir içerik sağlamaktan uzak.

Yanlış Bilgi ve İnkâr: Bilgi kirliliği ve iklim değişikliği ni inkâr eden yaklaşımlar, halk arasında kafa karışıklığı yaratıyor. İklim krizinin ciddiyetini küçümseyen veya reddeden içerikler, sosyal medyada ve bazı medya organlarında yer bulabiliyor ve bu durum toplumda yanıltıcı bir güvenlik duygusu yaratabiliyor.

"Günümüzde insan faaliyetleri nedeniyle altıncı bir kitlesel yok oluş yaşanabileceğine dair uyarılar yapılmakta... İnsan etkisiyle hızlanan bu değişimler, özellikle iklim krizi, habitat kaybı, kirlilik ve aşırı avlanma gibi unsurlarla daha büyük bir risk oluşturuyor"

2. Ekonomik ve Politik Çıkarlar

Lobilerin Etkisi: Fosil yakıt şirketleri ve çevreye zarar veren diğer büyük endüstriler, ekonomik çıkarlarını korumak adına iklim politikalarının yavaşlatılması veya sınırlı uygulanması için büyük lobi faaliyetleri yürütüyor. Bu gruplar, politikacıları ve hükümetleri etkileme gücüne sahip ve iklim krizine yönelik adımların önünde engel oluşturabiliyor.

Kısa Vadeli Ekonomik Çıkarlar: Pek çok hükümet ve iş dünyası, iklim krizine karşı alınacak önlemleri masraflı buluyor. Yenilenebilir enerji kaynaklarına yatırım yapmak, karbon salımını azaltacak teknolojiler geliştirmek gibi uzun vadeli yatırımlar, kısa vadede kârlı görülmeyebiliyor. Bu nedenle iklim krizini durdurmak için gereken yapısal değişiklikler erteleniyor.

İşsizlik Kaygısı: İklim politikalarının uygulanmasının, bazı sektörlerde iş kayıplarına neden olabileceğinden endişe ediliyor. Özellikle fosil yakıt sektöründe çalışanlar için iş kaybı riski, politik kararların yavaşlamasına yol açabiliyor.

Ancak bu kaygıların aşılması için sürdürülebilir enerji sektörlerinde yeni iş olanaklarının yaratılması gerektiği göz ardı ediliyor.

3. Anlık Kazanç Odaklılık

Tüketim Kültürü: Modern toplum-

larda tüketim alışkanlıkları, büyük oranda iklim krizini besleyen unsurlardan biridir. İnsanlar genellikle hızlı ve kolay erişilebilir ürünleri tercih ediyor, bu da kaynak tüketimini ve atık üretimini artırıyor. Tüketim odaklı yaşam biçimleri, iklim değişikliğine karşı duyarlılığı azaltıyor.

Kısa Vadeli Planlama: Birçok şirket ve birey, uzun vadeli kazanımlar yerine anlık kazançları önceliklendiriyor. Bu durum, özellikle iklim krizi gibi geniş kapsamlı ve zaman alıcı konulara odaklanmayı zorlaştırıyor. Kısa vadeli düşünce yapısı, bireysel ve kurumsal ölçekte, sürdürülebilir eylemlere yönelik motivasyonu düşürüyor.

Harekete Geçme İhtiyacı Eksikliği: Küresel iklim değişikliğinin etkileri, birikimli ve uzun vadeli olduğu için birçok kişi, bu durumu acil bir sorun olarak algılamıyor. Günlük yaşamı doğrudan etkilemeyen krizler, bireylerin gözünde öncelik kaybediyor.

4. Psikolojik Uzaklık ve Algı Sorunları

Uzaklık Algısı: *İklim krizi, gelecekte olacak bir sorun veya başka coğrafyaları etkileyecek bir olay olarak algılandığında, insanlar bu konuda harekete geçme konusunda motivasyon kaybedebiliyor. İnsanlar, yaşadıkları yerin veya nesillerinin doğrudan etkilenmeyeceğini düşündüğünde, konuya duyarsız kalabiliyor.*

Somut Olmayan Bir Tehdit: *İklim krizi gibi geniş kapsamlı ve soyut bir tehdit, diğer günlük sorunlarla karşılaştırıldığında daha az önemsenebiliyor.* Örneğin, iş kaybı, hastalık veya borç gibi somut sorunlar daha acil ve öncelikli görünüyor. Bu nedenle birçok insan, iklim krizi gibi daha soyut tehditlere karşı harekete geçmekte zorlanıyor.

Savunma Mekanizmaları: Bazı bireyler, iklim krizinin gerçekliğini kabullenmek yerine bu soruna karşı duyarsızlaşıyor. Bu psikolojik savunma, durumu daha az endişe verici bir hale getirme çabasıdır. Sorunlara duyarsız kalmak, kişiyi endişeden koruyor ancak sorunun çözümüne katkı sağlamıyor.

“Şimdi harekete geçmezsek, yarının çocuklarına yalnızca bir enkaz bırakacağız. Doğa, bizden önce vardı ve bizden sonra da var olmaya devam edecek. Ancak insanlığın geleceği bizim seçimlerimize bağlı”

5. Davranış Değişikliği ve Bireysel Çaba Yetersizliği

Bireysel Etkisizlik Hissi: *İklim krizi gibi devasa bir sorun karşısında tek bir bireyin yapacağı değişikliklerin bir fark yaratmayacağı düşüncesi, eylemsizlik yaratıyor.* Birçok insan, bireysel olarak yapacağı şeylerin bu kadar büyük bir sorunu çözmeyeceğine inandığından, günlük yaşamında değişiklik yapmaktan kaçınıyor.

Toplumsal Hareketlerin Gücü: Sorunun çözümü için bireylerin bir araya gelerek toplu bir hareket oluşturması gereklidir. Ancak toplumsal hareketler oluşturmak zaman alıyor ve geniş bir destek gerektiriyor. Bireyler, başkalarının da aynı hassasiyeti göstermesini beklerken eyleme geçemeyebiliyor; bu da kolektif bir adım atılmasını geciktiriyor.

Alışkanlıkların Gücü: *İnsanlar uzun yıllardır alıştikları yaşam biçimlerini değiştirmekte zorlanıyor.* Günlük alışkanlıkları bırakmak, enerji tüketimini azaltmak, daha çevreci tercihler yapmak gibi konularda insanlar bazen isteksiz olabiliyor. Bu da iklim krizine karşı bireysel katkıyı sınırlayabiliyor. Bu etkenlerin bir araya gelmesi, iklim krizine karşı toplumsal bir duyarsızlığa yol açıyor. Öte yandan bu konudaki farkındalığın artması, uzun vadede altıncı kitlesel yok oluşu engellemek için büyük bir adım olabilir.

Zaman Daralıyor: Altıncı Yok Oluşun Eşiğindeyiz; Harekete Geçmek Zorundayız!

Şimdi harekete geçmezsek, yarının çocuklarına yalnızca bir enkaz bırakacağız. Doğa, bizden önce vardı ve bizden sonra da var olmaya devam edecek. Ancak insanlığın geleceği bizim seçimlerimize bağlı. Dünyayı yok etmek değil, onarmak; tahrip etmek değil, iyileştirmek için buradayız. Şimdi adım atmazsak, yarın çok geç olabilir. Gelecek nesillere, onurlu bir miras ve yaşanabilir bir dünya bırakmak bizim elimizde. Sessiz kalma. Kendi ellerimizle sonumuzu yazmayalım; doğanın ve insanlığın yeniden yeşereceği bir sayfa açalım. #